

معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

^۱ موسی حامد بابایی

^۲ حسین تاج آبادی

^۳ بهزاد مرادیان

تاریخ دریافت: ۱۳۹۳/۱۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۴/۲/۱۰

چکیده

در این پژوهش، محققین «معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)» را تبیین و ارائه نموده‌اند. روش انجام تحقیق و گردآوری اطلاعات نیز در این پژوهش، استفاده از مطالعه کتابخانه‌ای (به‌خصوص مطالعه کتب و مقالات با به‌کارگیری روش فیش‌برداری و استفاده از سایت‌های اینترنتی معتبر) و تحقیقات میدانی (تهیه و توزیع پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران و خبرگان جامعه آماری و مدیران و فرماندهان موفق و کارآمد در سطح نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران) می‌باشد. در پایان یافته‌های پژوهش پیش‌رو مؤید این است که انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) در مورد مدیریت و فرماندهی با عنایت به تمرکز خاطر ایشان به پیاده‌سازی احکام و دستورات دین مبین «اسلام» ضمن تحفظ منافع و امنیت ملی کشور جمهوری اسلامی ایران، با توجه ویژه به معیارهای «مکتبی»، «ارزشی» و «تخصصی»، برآورده گردیده است.

کلید واژه‌ها: فرمانده، مدیر، فرماندهی، مدیریت، دفاع و مقام معظم رهبری.

^۱ - دانشجوی دکترای دفاع ملی - دانشگاه عالی دفاع ملی - ۰۹۱۴۱۰۳۱۷۲۰ - mousahamed10@yahoo.com

^۲ - استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه صنعتی مالک اشتر تهران - ۰۹۱۲۲۸۳۳۵۸۱ - HT171819@Gmail.com

^۳ - کارشناس ارشد روابط بین الملل دانشگاه مالک اشتر - ۰۹۱۲۴۰۲۶۵۷۱

مقدمه

رویکرد مدیریت و فرماندهی، مبتنی بر شایستگی افراد بوده که از طریق به‌کارگیری کارکنان صدیق و کارآمد در سطح کارکنان و مدیران نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران، صورت می‌پذیرد. در واقع، ضرورت نیاز به شناخت معیارهای الگوی جامع مدیریت و فرماندهی مبتنی بر شایستگی در عرصه‌های مختلف، به‌ویژه قوای تحت‌امر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) این امر را تقویت میکند که در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و متناسب با آرمان‌ها، منافع ملی و اهداف انقلاب شکوهمند اسلامی، «مدیریت و فرماندهی» بایستی از شرایطی برخوردار باشد که نظیر آن را در هیچ‌کدام از نظام‌های حکومتی دنیا نتوان یافت. در تحقیق حاضر سعی گردیده، از نوشته‌ها و بیانات معظم‌له در راستای؛ «تبیین معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)»، طی سال‌های ۱۳۶۸ تا ۱۳۹۳ استفاده شود، تا این مهم به‌عنوان نقشه راهی برای توسعه و تعالی مدیران و فرماندهان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، مدنظر قرار گیرد. همواره یکی از برکات پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی، در کشور ایران این بوده است که در نظر و عمل، رهبری دینی و فرماندهی کل قوا، مفهوم فرماندهی را با توجه به مقتضیات زمانی‌اش، با بینشی والا متجلی نموده و این بینش، پس از آن که به اصل ضرورت‌ها با توجه به مقتضیات زمانی و مکانی می‌پردازد، مسئولیت و فرماندهی را حق کسانی می‌داند که دارای قدرت استنباط احکام الهی و برخوردار از عدالت، شجاعت، مدیریت، تدبیر و دارای درکی درست از شناخت صحیح جهان و محیط پیرامون هستند. پس عدم توجه به این رویکرد و مبحث حائز اهمیت، چه‌بسا مشکلات فراوانی را برای نوع رفتار و عکس‌العمل نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در انجام واکنش‌های به‌موقع در مورد مسائل نظامی، دفاعی و امنیتی را باعث می‌گردد.

مسئله اصلی این پژوهش که همانا «معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری» میباشد، پس از مطالعه و بررسی بیانات امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، که به دلیل طولانی‌تر بودن دوران رهبری معظم‌له نسبت به دوران رهبری بنیان‌گذار و معمار کبیر انقلاب شکوهمند اسلامی ایران حضرت امام خمینی^(ره) در اولویت بررسی قرار گرفته و معیارهای الگو و شایستگی‌های مربوط به آن در چارچوب اصلی انتخاب گردید. در طول سالیان متمادی و به دفعات بسیار، فرماندهی معظم کل قوا حضرت امام خامنه‌ای، در جمع فرماندهان و مدیران نیروهای مسلح

نقش و جایگاه «فرماندهی» و «مدیریت» را با توجه به اهمیت به‌سزای آن مورد توجه ویژه قرار داده‌اند. در این راستا، معظم‌له محور همه فعالیت‌ها و تلاش‌های یک سازمان پویا را «فرماندهی و مدیریت» معرفی می‌کند و می‌فرماید: «استحکام سازماندهی، ارتقای قدرت رزمی، توانایی لازم برای تولید، تهیه و تکمیل تجهیزات، بالا نگه داشتن روحیه مسئولیت و فرماندهی و همه چیزهای دیگر، با ابتکار و مدیریت فرماندهان و مسئولین، امکان‌پذیر است.» (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۸۳/۰۸/۱۰) لذا پژوهش حاضر با تکیه بر موارد پیش‌گفته، دارای سه اولویت اساسی و عمده نیز می‌باشد که عبارتند از:

۱. حفظ اسلام و منافع اسلامی؛ نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یک حکومت دینی باید از کیان اسلامی دفاع به‌عمل آورد. و فرماندهان، مدیران و معاونین عالی در سطح نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ضمن ایجاد و برقراری امنیت، بایستی کلیه سیاست‌ها و خط‌مشی‌های خود را در این راستای تأمین منافع ملی، جهت‌دهی کنند.
۲. مخالفت با زورگویی و سلطه‌طلبی کشورهای هژمون‌گرا و «توتالیتریزم» یا تمامیت‌خواه به‌ویژه آمریکا؛ یعنی مخالفت با دنیای تک‌قطبی که در آن کشوری به‌مثابه؛ ایالات متحده آمریکا، یک‌تاز عرصه بین‌المللی است. (فریدمن، ۱۳۸۹: ۲۹)*
۳. نوسازی و توسعه نیروهای مسلح کشور؛ نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران بایستی بتواند، نوعی رفاه مادی و معنوی قابل قبول برای کارکنان آن فراهم نماید. و این امر جز با یک فرماندهی کارآمد و مدیریتی خردمندانه و مدبرانه، مبتنی بر انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، امکان‌پذیر نمی‌گردد.

بنابراین مسأله حائز اهمیت و دغدغه اصلی این پژوهش، تبیین معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی مبتنی بر شایستگی‌های فرماندهان و مدیران نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، از دیدگاه حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) است تا بر اساس آن دانش، مهارت، ویژگی‌ها و صلاحیت‌های شخصیتی مورد نیاز فرماندهان و مدیران به شیوه‌های علمی و برخاسته از اندیشه‌های الهی‌شناسایی و مشخص شود و مطالبات مقام معظم فرماندهی کل قوا در قالب «سپردن کارها به دست انسان‌های صالح، امین و علاقه‌مند به نظام و سرنوشت و امنیت مردم» و به حداکثر کارایی

رسانیدن نیروهای مسلح با انتخاب مدیران و فرماندهان مؤمن و شجاع و ارتقای نیروهای مخلص و فداکار و نیز تداعی نیروهای یادشده به عنوان مظهر دیانت، اقتدار و هوشمندی، محقق گردد.

اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق

یکی از برکات پیروزی انقلاب اسلامی و استقرار نظام جمهوری اسلامی، در سرزمین پهناور جمهوری اسلامی ایران، این است که در نظر و عمل، رهبری دینی و فرماندهی معظم کل قوا، مفهوم «فرماندهی» و «مدیریت» را با توجه به مقتضیات زمانی‌اش، متجلی نموده، که این رویداد چه‌بسا از آن‌جا که تحول چشمگیری در بینش، ارزیابی و عملکرد آن داشته است، توانست نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران را هدایت و راهنمایی کرده و کشور را از آسیب و گزند دشمنان قسم خورده حفظ و مصون نماید. با این حال، اهمیت و ضرورت موضوع تحقیق پیش‌رو این خواهد بود که با توجه به این‌که جمهوری اسلامی ایران در سند چشم‌انداز بیست ساله در سال ۱۴۰۴ (ه‌ش) به دنبال تبدیل شدن به یکی از کشورهای تراز اول در منطقه استراتژیک خاورمیانه ۱ می‌باشد، بر نیروهای مسلح این کشور نیز تکلیف است تا خود را با سند توسعه کشور هماهنگ نموده و معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی در نیروهای مسلح را تبیین نماید. لذا با نگاه به دیدگاه‌های مقام‌های ولایت، که دوران با شکوهی را در امور اداره کشور داشته و جمهوری اسلامی ایران را در پیچ‌ها، خطرهای ملامت‌های موج و خروشان توطئه‌ها و دسیسه‌های منطقه‌ای و فرماندهی‌های هدایت و حفظ فرموده‌اند، لذا معظم‌له بهترین منبع و نورهدایتی است که می‌توان با استفاده از بیانات و نوشته‌های وی و با بهره‌گیری از کارشناسان و صاحب‌نظران در این حوزه که افکار و نظرهای آنان به نظرها و تصمیم‌گیری‌های امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) نزدیک‌تر است، معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری را تشریح و تبیین نمود.

بنابراین آنچه که امروزه بیش از هر زمان دیگری در مراوده‌های سیاسی، نظامی، دفاعی و امنیتی کشور جمهوری اسلامی ایران به‌خصوص برای کانون‌های تصمیم‌ساز، فرماندهان و مدیران دست‌اندرکار در مراکز مهم از قبیل؛ ارتش، سپاه، نیروی انتظامی، ستادکل ن.م و وزارت دفاع، اهمیت و ضرورت دارد، داشتن برنامه‌های «بلندمدت» و کاملاً «استراتژیکی»* در زمینه تبیین معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) است.

با این وجود، فراهم نمودن راه‌کارهای مناسب، مترقی و هوشمندانه، در این زمینه از اهمیت و ضرورت بالایی برخوردار است.

در این پژوهش به دنبال آن هستیم تا به اهداف ذیل دست یابیم:

۱. بررسی عوامل و چگونگی شکل‌گیری مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) و مقایسه اجمالی با انواع نزدیک به آن در دین مبین اسلام.
۲. ارتقاء نگرش و بینش علمی در سلسله مراتب فرماندهی و مدیریتی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران.
۳. پر نمودن خلأ موجود در کشور در خصوص آشنا نمودن جامعه علمی و نخبگان فکری و اجرایی به الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی).

براساس اهداف فوق سوال اصلی این مقاله عبارت است از:

معیارهای مهم در انتخاب الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) کدامند؟

و سوال فرعی این مقاله عبارت است از:

شاخص‌های کاربردی برای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، کدامند؟

در پاسخ به سوالات فوق فرضیه‌های زیر ارائه می‌شود:

۱. به نظر می‌رسد معیارهای «مکتبی»، «تخصصی» و «ارزشی» در الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)، نقش تعیین کننده‌ای دارند.
۲. شاخص‌هایی از قبیل؛ ولایت‌مداری، بصیرت و دشمن شناسی، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی، صبر و استقامت، وفاداری و امانت‌داری، شجاعت و دلاورمردی، اقامه حق به‌عنوان هدف اصلی در جنگ و جهاد، عدالت محوری، رعایت نظم و انضباط، تعالی آموزش و دانش نظامی، حفظ اسرار نظامی و پیروی از فرهنگ شهید و شهادت، از شاخص‌های تأثیرگذار در انتخاب مدیران و فرماندهان در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است.

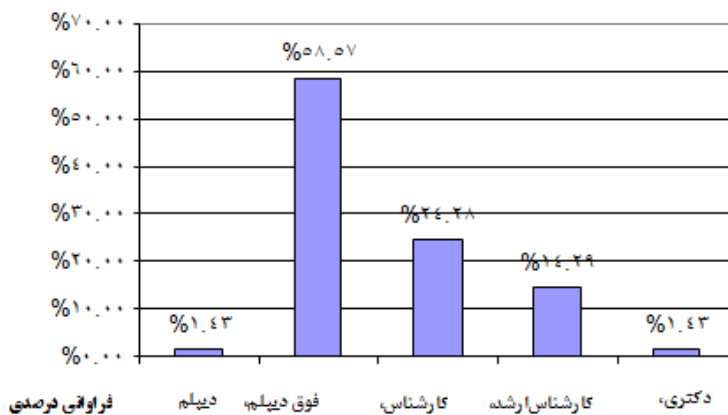
روش‌ها و ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها

جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری تحقیق را تعداد ۷۰ نفر از فرماندهان ارشد، مدیران عالی و کارشناسان خبره یگان‌ها و سازمان‌های سطوح فرماندهی و مدیریتی با تحصیلات عالی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران تشکیل می‌دهند. در این جامعه آماری، پاسخ دهندگان به لحاظ سطح تحصیلات به چهار گروه اصلی تقسیم می‌شوند که عبارتند از: (جدول شماره ۱-۷-۱) (نمودار شماره ۱-۷-۱)

جدول شماره ۱-۷-۱: فراوانی تحصیلی جامعه نمونه آماری

جمع	دکتری	کارشناس ارشد	کارشناس	فوق دیپلم	دیپلم	نظرمقایسه‌ای
۷۰	۱	۱۰	۱۷	۴۱	۱	فراوانی
۱۰۰	۱/۴۳	۱۴/۲۹	۲۴/۲۸	۵۸/۵۷	۱/۴۳	فراوانی (درصدی)

جدول شماره ۱-۷-۱: میزان تحصیلات جامعه نمونه آماری

جدول و نمودار ترسیم شده، گویای این مطلب است که ۵۸/۵۷ درصد فوق دیپلم و ۲۴/۲۸ درصد کارشناس و ۱۵/۷۲ کارشناس ارشد و بالاتر می‌باشند. بنابراین می‌توان گفت که جامعه نمونه آماری از دانش کافی برخوردار است.

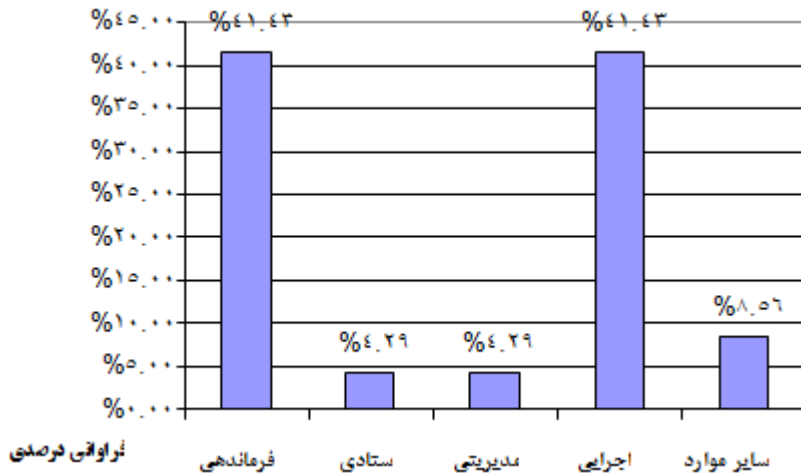
وضعیت شغل سازمانی جامعه نمونه آماری

وضعیت شغل سازمانی جامعه نمونه آماری به شرح ذیل می‌باشد؛ (جدول شماره ۲-۷-۱) (نمودار شماره ۲-۷-۱)

جدول شماره ۱-۷-۲: وضعیت مشاغل سازمانی جامعه نمونه آماری

نظرمقایسه ای	فرماندهی	ستادی	آموزشی	اجرایی	سایر موارد	جمع
فراوانی	۲۹	۳	۳	۲۹	۶	۷۰
فراوانی (درصدی)	۴۱/۴۳	۴/۲۹	۴/۲۹	۴۱/۴۳	۸/۵۶	۱۰۰

نمودار شماره ۱-۷-۲: وضعیت مشاغل سازمانی جامعه نمونه آماری

جدول و نمودار ترسیم شده گویای این مطلب است که ۸۲.۸۶٪ درصد مربوط به کسانی است که در مشاغل «فرماندهی»، «مدیریتی» و «اجرایی» خدمت نموده و این واقعیت نشانگر آن است که آن‌ها عملاً با امور مربوط به موضوع تحقیق آشنایی کامل دارند.

روش تجزیه و تحلیل داده‌ها

برای تعیین درجه اهمیت و اولویت‌بندی هر یک از معیارها و شاخص‌های الگوی مدیریت و فرماندهی از منظر مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) از روش توصیفی، تحلیلی و روش میانه، میانگین و آزمون مجذور کا (خی دو) استفاده شده است.

روش گردآوری اطلاعات

گردآوری اطلاعات در این تحقیق با استفاده از روش‌های مطالعه کتابخانه‌ای (از طریق مطالعه کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های مرتبط با استفاده از روش فیش‌برداری و سایت‌های اینترنتی معتبر) و تحقیقات میدانی (تهیه و توزیع پرسش‌نامه بین صاحب‌نظران و خبرگان جامعه آماری) صورت گرفته است.

تعاریف و مفاهیم

- **فرماندهی:** فرماندهی، یک امر معنوی، یک نوع رهبری، یک نوع اداره همه جانبه و یک چیز متکی به ذهن، احساس، عمل، جسم، روح با سازماندهی صحیح است که جوهر اصلی آن، «رهبری» است. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۸۹) از منظری دیگر و از نظر ارتش جمهوری اسلامی ایران، «فرماندهی» اختیاری است که توسط آن شخص فرمانده بر زیردستان، اعمال فرماندهی می‌نماید. (دستور رزمی، ۱۳۵۴: ۵)

- **مدیر:** همانند فرمانده در سازمان نظامی، مسئولیت‌ها و اختیارات وسیعی از قبیل؛ برنامه‌ریزی، سازماندهی، هدایت و رهبری، نظارت و کنترل را برعهده داشته و تنها اختیار در معرض خطر قرار دادن نیروها را ندارد. (English, A. & Gimblett, 2005: 96)

- **فرمانده:** فرمانده قدرتی است که به یکی از افراد عضو نیروهای مسلح برای هدایت، هماهنگی و کنترل نیروهای نظامی واگذار می‌گردد. به عبارتی دیگر، به قدرتی که یک فرمانده ارشد در نیروهای نظامی به موجب درجه یا منصبی که دارد، به‌طور قانونی بر زیردستان خود اعمال می‌کند، گفته می‌شود. (اردستانی، ۱۳۷۶: ۴۵).

- **مدیریت:** مدیریت عبارت است از؛ فرآیند به‌کارگیری مؤثر و کارآمد منابع مادی و انسانی برای سازماندهی و بسیج منابع و امکانات، که برای دستیابی به اهداف ارزشی مورد قبول صورت می‌پذیرد. (نامغ، ۱۳۸۸: ۱۴)

- **دفاع^۱:** امروزه مفهوم «دفاع»، سابقه‌ای به قدمت دولت‌ها دارد. و همواره با آن‌ها قرین بوده است، به‌گونه‌ای که برخی اندیشمندان، فلسفه وجودی و علت پیدایش دولت‌ها را، «دفاع» از کشور بیان نموده‌اند. به عبارت دیگر؛ دفاع در لغت به معنی «دفع کردن» بوده و به‌طور کلی به مجموعه اقدام‌ها و اعمالی که برای دور نمودن و یا از بین بردن، خطر و یا تهدید صورت می‌پذیرد، «دفاع» گفته می‌شود. (عسگری و دیگران، ۱۳۹۱: ۱۲)

چارچوب نظری تحقیق

بررسی معیارهای مدیریت و فرماندهی، از دیدگاه ائمه اطهار (ص)

بررسی معیارها از منظر پیامبر اکرم (ص)

شجاعت رسول خدا (صلی الله علیه و آله) را کسی مثل حضرت علی (علیه السلام) تأیید می‌کند که خود سلحشورترین و شجاع‌ترین رزمنده اسلام است. آن حضرت در توصیف شجاعت و بی‌باکی رسول اکرم (صلی الله علیه و آله) فرموده است: هنگامی که نبرد سخت می‌شد، به رسول خدا (صلی الله علیه و آله) پناه می‌بردیم و هیچ کس از او به دشمن نزدیک‌تر نبود. برخی از معیارهای مدیریت و فرماندهی از منظر پیامبر اعظم به شرح زیر بود؛ (خسروی، ۱۳۷۸: ۳۸)

بنیة نیرومند

پیامبر خدا (صلی الله علیه و آله) فرماندهی بسیار قوی و تندرست بود. با آنکه شب‌ها پیوسته در حال عبادت بود و اندکی می‌خوابید، اما روزها با نشاط کامل فعالیت می‌کرد راه‌های طولانی را همانند افراد زیر فرمانش می‌پیمود، با آنکه وظیفه حساس و خطیر فرماندهی را به عهده داشت، در انجام کارهای دشوار شرکت می‌کرد، گاهی در جنگ‌ها زخم‌های عمیق برمی‌داشت، با این وجود سپاه اسلام را هدایت می‌کرد بی‌آنکه سستی و رخوتی در او دیده شود.

شخصیت و نفوذ

رسول خدا (صلی الله علیه و آله) شخصیتی برجسته داشت. یارانش احترام فوق‌العاده‌ای برای او قائل بودند و از معنویت آن حضرت تأثیر می‌گرفتند.

فرمان‌های صریح و روشن

از ویژگی‌های برجسته‌ی فرمانده آن است که در شرایط مختلف جنگ، سریع تصمیم بگیرد و در عین حال فرمان‌هایی که صادر می‌کند معقول، روشن و دور از هر ابهامی باشد. این امر باعث می‌شود که رزمندگان به درستی دستورها اعتماد کنند و در اجرایش به خود تردیدی راه ندهند. که پیامبر اسلام، این صفات را دارا بودند.

آرامش

لیاقت و شایستگی یک مدیر و یا یک فرمانده در هنگام حوادث ترسناک بروز می‌کند. کسی که از سختی جنگ به هراس نمی‌افتد و بر اعصابش تسلط دارد، موج حوادث را نیز از سر می‌گذراند و

کسی که در وقت ترس و بیم، آرامش خود را از دست می‌دهد، دستخوش امواج شده، راه به ساحل پیروزی نخواهد برد.

معیارهای مدیران و فرماندهان از منظر حضرت علی (علیه السلام)

به طور حتم آنچه در موفقیت و پیروزی فرماندهان، نقش اساسی دارد، شایستگی و جامع‌الشرایط بودن آنان است. همان‌گونه که در سازمان‌ها، موفقیت یک سازمان کارآمد در رسیدن به اهداف و مأموریت‌های سازمانی منوط به مدیرانی کاردان و لایق می‌باشد. بنابراین در صحنه‌های نبرد نیز انتخاب فرماندهانی با لیاقت از هر نظر، پیروزی حتمی را نصیب نیروهای خودی خواهد نمود. از نگاه اسلام، بهترین مرجع برای یافتن معیارهای مناسب سنجش فرماندهان، به‌طور حتم، نظرها و معیارهای معصومین (ص) می‌باشد. که در این راستا، سخنان امیرالمومنین (علیه السلام)، منبع ارزشمندی برای این منظور است زیرا آن حضرت خود تجارب گرانقدری در زمینه فرماندهی در جنگ‌ها داشته‌اند و بر سرزمین گسترده اسلامی آن زمان حکومت نموده‌اند. (خسروی، ۱۳۷۸: ۳۹) به طورکلی، معیارهای فرماندهان و مدیران در جامعه اسلامی از نظر حضرت علی (علیه السلام) که از کتاب ارزشمند «نهج‌البلاغه» استخراج شده است به سه دسته تقسیم می‌گردند. (نمودار شماره ۲-۱-۲).

نمودار شماره ۲-۱-۲: معیارهای مدیریت و فرماندهی از منظر حضرت علی (علیه السلام)

معیارهای تخصصی

- علم و دانش: در احادیث اسلامی همواره تأکید شده است که در انتخاب افراد به صلاحیت علمی و توانایی آن‌ها دقت و توجه بیشتری شود و هرگز کسانی را که از نظر علمی ضعیف و ناتوان هستند و آگاهی‌های لازم را ندارند بر کاری نگمارند زیرا که چنین کاری بزرگترین خیانت به جامعه اسلامی است. حضرت علی (علیه السلام) در نهج‌البلاغه، خطبه ۱۷۲ می‌فرمایند: «ای مردم همانا سزاوارترین مردم به امر فرماندهی و زمامداری کسی است که تواناترین آن‌ها بر اجرای امور و داناترین به فرمان خداوند در فهم مسائل باشد» (خسروی، ۱۳۷۸: ۴۰-۳۹).

- **تجربه کاری:** یکی از مؤثرترین عوامل موفقیت مدیران و فرماندهان در تشکیلات و سازمان، تجربه و سابقه کاری وی می‌باشد. مسئول باتجربه، بسیاری از نابسامانی‌های سازمان خود را سامان می‌دهد و بالعکس یک مسئول بی‌تجربه و بدون سابقه، تشکیلات سازمان یافته را متلاشی و پراکنده خواهد نمود. امام علی (علیه اسلام) در نامه به مالک اشتر می‌فرماید: «افراد با تجربه را به عنوان کارگزار انتخاب نما.» (فوجانی، ۱۳۷۴: ۸۲).

- **حسن تدبیر:** حسن تدبیر، معیاری ضروری برای زمامداران و مدیران می‌باشد. هیچ فرمانده و مدیری نمی‌تواند بدون تدبیر درست راه به جایی ببرد و هر جا که نابسامانی و تباهی مشاهده می‌شود باید در جستجوی نوعی بی‌تدبیری در آن جا برآمد و اساساً از مهمترین عوامل فروپاشی سازمان‌ها و دولت‌ها سوء تدبیر است. همچنین آن حضرت فرموده‌اند: «صلاح و سازمان زندگی، تدبیر است» (دلشاد تهرانی، ۱۳۷۷: ۲۵۶-۲۵۵).

- **سعه صدر:** از ویژگی‌های مهم فرماندهی و مدیریت سعه صدر است، کسی دارای سعه صدر است که از گشادگی روح و همتی عالی و اندیشه‌ای بلند برخوردار باشد. سعه صدر موجب دوراندیشی و واقع‌نگری مسئولان و مدیران می‌شود. سعه صدر آنقدر مهم است که حضرت علی (علیه اسلام) آن را ابزار مدیریت و فرماندهی می‌دانند. (احمدخانی، ۱۳۷۹: ۱۳۲-۱۲۷).

- **نظم و انضباط:** نظم، برنامه‌ریزی و زمان‌بندی یکی از عوامل مؤثر در موفقیت مدیر و فرمانده است، چرا که مدیر سازمان از سویی کارها و وظایف متعددی برعهده دارد و از سوی دیگر وقت او محدود است. امام علی (علیه اسلام) در بخشی از عهدنامه خود به مالک اشتر می‌فرماید: «کار هر روز را همان روز انجام بده، زیرا هر روز کاری مخصوص به خود دارد» (خدمتی، ۱۳۸۱: ۳۳).

- **حسن سابقه:** امام علی (علیه اسلام) سوابق کاری افراد را در گزینش مدیران دقیقاً مورد توجه قرار می‌داد. و کسانی را که قبلاً در حکومت ظلم و طاغوت دارای منصبی بوده‌اند و در گناهی شریک بوده‌اند، جهت تصدی جایگاه‌های مدیریتی و فرماندهی شایسته نمی‌دانستند. [نامه ۵۳] (فوجانی، ۱۳۷۴: ۱۳۷).

- **پاکی و صلاحیت خانوادگی:** پاکی و اصالت و صلاحیت خانوادگی از جمله امور کلی است که حضرت علی (علیه اسلام) در گزینش و انتخاب بر آن تأکید فرموده و آن را به‌عنوان میزانی در کنار سایر موازین مطرح نموده است. آن حضرت به مالک اشتر توصیه می‌نماید: «و از آنان که گوهری

نیک دارند و از خاندانی پارسا و صالحند و از سابقه‌ای نیکو برخوردارند، فرماندهان و مدیران را برگزین.» (همان: ۲۹۵-۲۹۴).

- داشتن قدرت تشخیص و تجزیه و تحلیل: امام علی (علیه اسلام) در انتخاب مدیران و فرماندهان، به مهارت ادراکی و تشخیص و تجزیه و تحلیل مسائل آنان توجه کامل داشت و اشخاصی را بر می‌گزید که در بحران‌های پیش آمده خود راه حل مناسب را بیابند. لذا در معرفی مالک اشتر به دیگر فرماندهان نظامی به مهارت ادراکی و تشخیص و تجربه و تحلیل مسائل توسط مالک اشتر، اشاره می‌فرماید: «من مالک اشتر پسر حارث را بر شما و سپاهبانی که تحت امر شما هستند فرماندهی دادم، گفته او را بشنوید و از فرمان او اطاعت کنید او را مانند زره و سپر نگهبان خود برگزینید زیرا که مالک نه سستی به خرج داده و نه دچار لغزش می‌شود.» (خسروی، ۱۳۷۸: ۱۰۸).

- آینده نگری: «آینده نگری» و «دور اندیشی» یکی از شرایط مدیریت خردمندانه و منطقی است و مدیریت بدون توجه به این نکته مهم نمی‌تواند سازمان را به سر منزل مقصود برساند. مدیرانی که قبل از اقدام‌های عملی، با آینده‌نگری زوایای مختلف مسئله را بررسی کرده و امکانات و مقدمات لازم را پیش‌بینی می‌کنند، تصمیم‌های استوارتری می‌گیرند و میزان موفقیت و اثربخشی خود را افزایش می‌دهند (خدمتی، ۱۳۸۱: ۳۰).

- بلندی همت: هر چه انسان از همت والاتری برخوردار باشد، فعالیت و کارهای بیشتر و چشمگیرتری انجام می‌دهد و کارگزار بلند همت در کارها و مسئولیت‌هایی که بر عهده گرفته است، بسیار موفق‌تر از دون همتان می‌باشد و اصولاً ارزش انسان بسته به همت اوست. حضرت علی (علیه اسلام) در نامه ۵۳ خطاب به مالک اشتر می‌فرماید: «با بلند همتان ببیوند» (قوچانی، ۱۳۷۴: ۱۳۷).

معیارهای مدیریت و فرماندهی، از منظر مقام معظم رهبری و فرماندهی کل قوا (مدظله‌العالی)

نگاه ویژه مقام عظمای ولایت و فرماندهی معظم کل قوا (مدظله‌العالی) به «مدیریت و فرماندهی»، از شایستگی متناسب با وضع واقعی و مقتضیات اسلامی- ایرانی در نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران سرچشمه گرفته و می‌طلبد که با سیر در بیانات معظم‌له از طریق مشخص کردن شایستگی‌های مدیران و فرماندهان و نیز مکتب شایسته‌سالاری بر اساس دانش، مهارت، ویژگی‌ها و صلاحیت‌های شخصیتی مورد نیاز آنان، معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری، به طُرُق و شیوه‌های علمی و برخاسته از اندیشه‌های الهی، شناسایی گردند. لذا معظم‌له در

این باره می‌فرمایند؛ برای رسیدن به کمال، بایستی «اولیاءالله» را الگوی خویش قرار دهیم. (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۸۷/۰۲/۱۶) پس با توجه به مطالبات و الگوهای منطقی مدنظر معظم له، به طور کلی برخی معیارها و شاخص‌های مدیریت و فرماندهی از منظر مقام معظم رهبری را با تأثیرپذیری از شیوه و اسلوب ائمه اطهار به‌خصوص حضرت امیرالمؤمنین (علیه اسلام) می‌توان به صورت ذیل برشمرد.

- **ولایت‌مداری:** رهبر فرزانه انقلاب، در این باره می‌فرمایند: «اساسی‌ترین مسئله دین، مسئله ولایت است.» (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۷۰) و در جایی دیگر در این باب می‌فرمایند: «توصیه من به شما این است که در همان خط درست اسلام، انقلاب و ولایت حرکت کنید و اولین شرط برای یک مؤمن با تدبیر این است که اولیای امور خود را در حوزه کارش، صاحب اختیار بدانند.» (امام خامنه‌ای ۱۳۶۸).

- **بصیرت و دشمن شناسی:** معظم له در توصیف مفهوم بصیرت به منزله دشمن شناسی می‌فرمایند: «به نظر اینجانب دشمن دارد سرمایه‌گذاری می‌کند، یکی از لوازم ضربه نخوردن، دیدن دشمنی است که می‌خواهد به ما ضربه بزند. باید بصیرت داشت و نبایستی از دشمنی دشمن، غفلت کرد.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۸)

- **مسئولیت‌پذیری و پاسخگویی:** مسئولیت‌پذیری از دیدگاه مقام معظم رهبری فرماندهی کل قوا با پاسخگویی ارتباط نزدیکی دارد، که این معیار به‌طور حتم یکی از شاخص‌های مهم مدیریت و فرماندهی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران است. ایشان در این راستا می‌فرمایند: «همه باید پاسخگو باشند؛ پاسخگویی کار خود، سخنی که بر زبان آورده‌ایم و تصمیمی که گرفته‌ایم. چون پشت این تصمیم‌گیری، دنیایی از مسئولیت وجود دارد.» (امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی)، ۱۳۸۳)

- **صبر و استقامت:** رهبر معظم انقلاب، اصطلاح صبر را به مفهوم؛ استقامت دانسته و می‌فرمایند: «صبر یعنی همین استقامت و ایستادگی.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۸۷) و در جایی دیگر نیز در این باره می‌فرمایند: «صبر در سه عرصه است؛ صبر بر طاعت، معصیت و مصیبت و اگر متانت، بردباری، تسلط بر نفس و سعه صدر در هر کس باشد، از او یک انسان بزرگ خواهد ساخت.»

- وفاداری و امانت‌داری: شاخص وفاداری و امانت‌داری، یکی دیگر از توصیه‌های مقام معظم رهبری در باب مدیریت و فرماندهی است، به طوری که معظم‌له در این مقوله می‌فرمایند: «این را من می‌خواهم به طور جد به شما بگویم که مراقب باشید؛ در امانت‌داری نسبت به آنچه که در اختیار ماست، از بیت‌المال گرفته تا ثروت‌های عمومی کشور، اختلالی پیش نیاید.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۷۶)

- شجاعت و دلاورمردی: شجاعت و دلاورمردی از شاخص‌هایی است که مد نظر معظم‌له، بوده است. امام خامنه‌ای در این باره می‌فرمایند: «شجاعت در برابر دشمن، جزو شاخص‌های اصلی است. علت آن که برخی کشورها، ذلیل و مقهور دست دشمن شدند، نبود همین شجاعت و اعتماد به نفس در آنان بود.» (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، ۱۳۸۷)

- اقامه حق به عنوان هدف اصلی در جنگ و جهاد: یکی دیگر از شاخص‌ها و الگوهای اصلی در مدیریت و فرماندهی از نظر معظم‌له، اقامه حق به عنوان هدف اصلی در جنگ و جهاد است، در این باره معظم‌له می‌فرمایند: «به حمدالله امروز مدیران و دست‌اندرکاران اهل فکر و فرهنگ هستند و برای جبهه حق تلاش می‌کنند و فهمیده‌اند حق با کدام جبهه است.» (امام خامنه‌ای، ۱۳۷۵)

- عدالت محوری: از منظر مقام معظم رهبری، مفهوم عدالت فقط به معنی مساوات و برابری نیست، معظم‌له در این خصوص می‌فرمایند: «عدالت یعنی هر چیزی را در جای خود قرار دادن است و حق هر کسی را به او دادن. عدالت یعنی؛ امکاناتی که هست، عادلانه و عاقلانه تقسیم کنیم.» (امام خامنه‌ای ۱۳۸۴)

با مقایسه و تلفیق معیارها و شاخص‌های مطروحه توسط دیگر ائمه از جمله حضرت علی (علیه السلام) چنین استنباط می‌گردد که معیارهای مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) را می‌توان در سه دسته شامل؛ معیارهای «مکتبی»، «تخصصی» و «ارزشی» که هر دسته دارای چهار شاخصه اصلی است، جمع‌بندی نمود. (نمودار شماره ۲-۱-۳-۸) و (جدول شماره ۲-۱-۳-۸)

ولایت مداری صبر و استقامت عدالت محوری جهاد و شهادت	}	معیارهای مکتبی
رعایت نظم و انضباط تعالی آموزش و دانش نظامی حفظ اسرار نظامی مسئولیت پذیری و پاسخ گویی	}	معیارهای تخصصی
بصیرت و دشمن شناسی وفاداری و امانت داری پیروی از فرهنگ شهید و شهادت شجاعت و دلاورمردی	}	معیارهای ارزشی

نمودار شماره ۲-۱-۳-۸: معیارهای اصلی به همراه شاخص های مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

جدول شماره ۲-۱-۳-۸: شاخص های ۱۲ گانه مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

ردیف	معیارها و شاخص ها	ردیف	معیارها و شاخص ها
۱	ولایت مداری	۷	اقامه حق به عنوان هدف اصلی در جنگ و جهاد
۲	بصیرت و دشمن شناسی	۸	عدالت محوری
۳	مسئولیت پذیری و پاسخ گویی	۹	رعایت نظم و انضباط
۴	صبر و استقامت	۱۰	تعالی آموزش و دانش نظامی
۵	وفاداری و امانت داری	۱۱	حفظ اسرار نظامی
۶	شجاعت و دلاورمردی	۱۲	پیروی از فرهنگ شهید و شهادت

یافته های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده ها

تحلیل استنباطی فرضیه با استفاده از آمار استنباطی

احتمالاً بین معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی و الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ارتباط معنی داری وجود دارد. لذا برای آن که مشخص نماییم اطلاعات جمع آوری شده نتیجه حدس و گمان نبوده و بین فراوانی های مشاهده شده و فراوانی های مورد انتظار تفاوت مهم و معنی داری وجود دارد، از آزمون مجذور و روش محاسبه «خی ۲» استفاده می کنیم.

فرضیه H_0 : (فرضیه صفر): بین معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی و الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ارتباط وجود ندارد.

فرضیه H_1 : (فرضیه پژوهشی): بین معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی و الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، ارتباط وجود دارد. برای ارزیابی در خصوص اثبات یا رد فرضیه H_0 عملیات آماری زیر انجام می‌شود (جدول شماره ۳-۱).

جدول شماره ۳-۱: رابطه معنادار بودن معیارهای مکتبی، تخصصی

و ارزشی با الگوی مدیریت فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)

$x^2 = \frac{(FO - FE)^2}{FE}$	مربع تفاوت $(FO - FE)^2$	تفاوت $(FO - FE)$	فراوانی مورد انتظار FE	فراوانی مشاهده FO شده	محاسبات
					آماري سطوح آزمون
۲۳.۱۴	۳۲۴	۱۸	۱۴	۳۲	خیلی کم
۳۷.۷۸	۵۲۹	۲۳	۱۴	۳۷	کم
۱۲.۰۷	۱۶۹	-۱۳	۱۴	۱	متوسط
۱۴	۱۹۶	-۱۴	۱۴	۰	زیاد
۱۴	۱۹۶	-۱۴	۱۴	۰	خیلی زیاد
$\Sigma = 100.99$			۷۰	۷۰	جمع

$$x^2 = \frac{\Sigma(O - E)^2}{E} = 100.99 \text{ آماري آزمون}$$

$$D_F = R - 1 \Rightarrow D_F = 5 - 1 = 4 \text{ درجه آزادي}$$

$$x^2_{0.05, 4} = 9.4877 \text{ و } x^2_{0.01, 4} = 14.8602$$

با توجه به جدول توزیع مجذور کا (خی ۲) و سطح معنی داری ۰.۵٪ مقدار بحرانی از جدول مساوی است با ۹/۴۹. لذا برای محاسبه ضریب توافق (ضریب تعیین) بین دو متغیر مستقل و متغیر تابع، از رابطه زیر استفاده می شود:

$$C = \sqrt{\frac{\chi^2}{n + (\chi^2)}} = \sqrt{\frac{(100.99)}{70 + (100.99)}} = \sqrt{0.59} = 0.768$$

$$U = (C)^2 \times 100 = (0.768)^2 \times 100 = 0.5898 \times 100 = 58.98$$

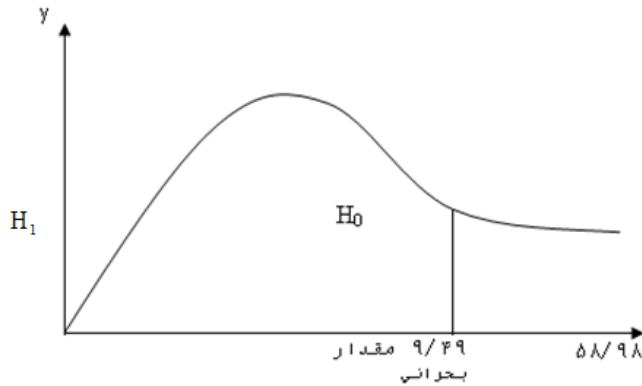
« C = ضریب توافق همبستگی و χ^2 = مجذور کا (خی ۲) و n = تعداد جامعه نمونه و U = ضریب تعیین »

تصمیم گیری

با مقایسه مقدار آمار آزمون و مقدار بحرانی ملاحظه می شود که آمار آزمون در ناحیه H_1 قرار گرفته، بنابراین فرضیه H_0 رد می شود و با اطمینان ۰/۹۵ فرضیه پژوهشی مبنی بر اظهار جامعه نمونه در مورد رابطه معنادار بودن معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی با الگوی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)، پذیرفته می شود و مشخص می گردد رابطه معنی داری در این رابطه وجود دارد.

پس در مجموع فرضیه یکم تایید می گردد. یعنی اکثریت پاسخ دهندگان اعتقاد دارند نقش معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی با الگوی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مؤثر بوده است. (نمودار شماره ۳-۲)

نمودار شماره ۳-۲: مقایسه آمار آزمون از نظر جامعه آماری

$$\mu = \frac{\sum \mu}{n} = \frac{4.6 + 4.43 + 4.5 + 4.14 + 4.39 + 4.66 + 4.54 + 4.73 + 4.27}{9} = 4.47$$

میانگین مرکب

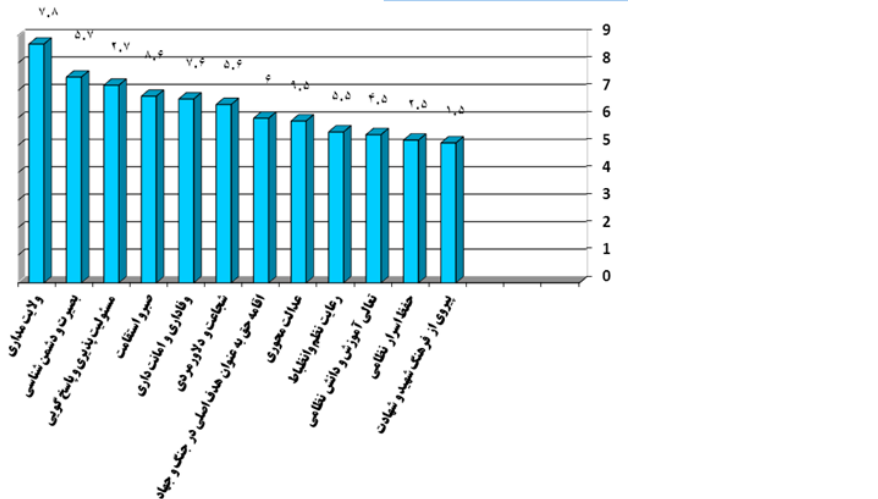
نتیجه کلی

با توجه به مقدار به دست آمده از میانگین مرکب نتیجه می‌گیریم که نقش معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی با الگوی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) مؤثر می‌باشد.

تجزیه و تحلیل

در این تأثیرگذاری پس از انجام تحقیقات لازم و تجزیه و تحلیل اطلاعات گردآوری شده از طریق پرسشنامه، مصاحبه با صاحب‌نظران و بررسی اسناد و مدارک در رابطه با موضوع تحقیق که به روش توصیفی و با استفاده از جداول توزیع فراوانی، نمودارها و توزیع درصدی و آمار استنباطی که به منظور آزمون فرضیه‌ها اجراء گردیده و به نتایج زیر که اهداف تحقیق می‌باشد، دست یافتیم: با میانگین بدست آمده، از نتایج حاصل از سؤال‌های مطرح شده، در خصوص فرضیه‌ها، نتیجه می‌گیریم ۹۰ درصد پاسخگویان میزان مؤلفه‌های موجود در معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی را «خیلی زیاد» و «زیاد» دانسته‌اند در حالی که صفر درصد به «کم» و «خیلی کم» نظر داده‌اند و نتیجه حاصله از تحلیل استنباطی داده‌ها حاکی از آن است که هم‌خوانی مورد تأیید بین تأثیر متغیر مستقل

یعنی معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی بر متغیر تابع الگوی مدیریت و فرماندهی در حد خیلی زیاد، مؤثر می‌باشد، در این خصوص نظریه مصاحبه شونده‌گان حاکی از آن است که معیارهای مکتبی، تخصصی و ارزشی بر متغیر تابع الگوی مدیریت و فرماندهی مؤثر بوده و این مطلب بیانگر این است که نتیجه فوق بر نتیجه حاصله از پرسشنامه منطبق بوده بر روائی و اعتبار این پژوهش می‌افزاید. (نمودار شماره ۳-۴)

نمودار شماره ۳-۴: نمودار توزیع درصدی شاخص‌های ۱۲ گانه الگوی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) توسط صاحب نظران

نتیجه‌گیری و پیشنهاد

الف- نتیجه‌گیری

در مجموع در این تحقیق توسط پژوهش‌گران، بیانات و شاخص‌های صادره از سوی مقام معظم رهبری، در مورد مدیریت و فرماندهی از منظر معظم‌له، مورد بررسی قرار گرفت. بر این اساس شاخص‌های اساسی که بیشترین تأکید و توصیه را از جانب رهبر معظم انقلاب داشته‌اند، احصا و انتخاب گردید.

در نتیجه در این تحقیق به سؤال اصلی و سؤال‌های فرعی، پاسخ‌هایی شایسته و در خور توجه ارائه گردید که در این راستا، پس از یک نتیجه‌گیری صریح و قاطع می‌توان گفت؛ که انتظارات مقام معظم رهبری از مدیران و فرماندهان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، قابل قیاس با مدیران و فرماندهان دیگر کشورهای جهان نیست، چراکه در کشور جمهوری اسلامی ایران و

تحت رهبری‌های داعیانه مقام معظم رهبری فرماندهی کل قوا (مدظله العالی)، علاوه بر شایستگی‌های حرفه‌ای و مکتبی، دارای یک شاخصه اصلی، یعنی؛ «ویژگی معنوی» در نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران نیز هستند. و در این راستا با نگاهی به معیارهای و شایستگی‌های اصلی در این باره، می‌توان به این نتیجه اساسی رسید که در انتخاب و ارزیابی مدیران و فرماندهان نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران برای سطوح مختلف مدیریتی و فرماندهی، توجه به یک اصل اساسی به نام «ولایت‌مداری» امری بدیهی و ضروری است.

در تحقیق حاضر، به این نتیجه اساسی نیز رسیدیم که دوازده شاخص را می‌توان به عنوان رهیافت نهایی پژوهش مورد بحث، یعنی؛ «معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)»، مورد شناسایی قرار داده و بررسی تطبیقی ادبیات تحقیق نمایانگر این موضوع است که اگر چه مشترکاتی بین معیارهای فرماندهی و مدیریت با معیارهای حاصل از تحقیق حاضر وجود دارد، لیکن این اشتراکات در نام گذاری‌ها بوده و در اساس و پایه دارای تفاوت ماهوی است. به این ترتیب می‌توان گفت؛ که نتایج تحقیق به سوال اصلی تحقیق مبنی بر: «معیارهای مهم در انتخاب الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی) کدامند؟» پاسخ مناسب داده است. در معیارهای سه‌گانه «مکتبی» و «تخصصی» و «ارزشی»، شاخص‌های دوازده‌گانه از دیدگاه نظریه دهندگان جامعه آماری به ترتیب عبارت بودند از: ولایت‌مداری، بصیرت و دشمن شناسی، مسئولیت‌پذیری و پاسخ‌گویی، صبر و استقامت، وفاداری و امانت داری، شجاعت و دلاورمردی، اقامه حق به عنوان هدف اصلی در جنگ و جهاد، عدالت محوری، رعایت نظم و انضباط، تعالی آموزش و دانش نظامی، حفظ اسرار نظامی و پیروی از فرهنگ شهید و شهادت.

ب- پیشنهادها

مهمترین اصل در پژوهش حاضر، این است که محقق در پایان کار، براساس مطالعات انجام شده در حوزه «معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله العالی)»، به طور قاطع نظر خود را درباره موضوع فوق، اعلام دارد. تا به گسترش دامنه‌ی معرفتی- علمی و یافته‌های موجود کمک نماید. از این رو برای نهادینه شدن این نوع

الگوی فرماندهی مدنظر مقام عظمای ولایت حضرت امام خامنه‌ای (مدظله‌العالی) در سطوح مختلف فرماندهی در نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، با نگاهی از روی مطالب مندرج در تحقیق پیش‌رو، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- ۱- معاونت‌های آموزش و پژوهش موجود در هر رده از نیروهای مسلح کشور جمهوری اسلامی ایران، نسبت به تدوین منبع درسی تحت عنوان «معیارهای الگوی مدیریت و فرماندهی، متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی)» اقدام نمایند.
- ۲- کارگروهی از صاحب‌نظران و کارشناسان و اساتید هیئت علمی موجود در دانشگاه‌های نظامی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، جهت گردآوری و احصای شاخص‌ها و الگوها و معیارهای اصلی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری، تشکیل گردد.
- ۳- توسط مبادی مربوطه و ذی‌صلاح، از پروژه‌های تحقیقاتی مرتبط با موضوع مورد بحث در پژوهش پیش‌رو، «حمایت‌های» مادی و معنوی به‌عمل آید.
- ۴- در نوشتار حاضر، برای سنجش اثرات این نوع معیار در جنگ احتمالی آینده و نیز نقش رهبری و فرماندهی نظامی در نبردها، با استفاده از تجربیات رزمندگان و فرماندهان هشت سال دفاع مقدس و همچنین با به‌کارگیری شاخص‌های آماری و ابزارها و ظرفیت‌های موجود، مورد ارزیابی قرار گرفته و از نتایج حاصل از آن، استفاده بهینه به عمل آید.
- ۵- پیشنهاد پایانی اینکه، توسط متولیان امر، با استفاده از شاخص‌های دوازده‌گانه احصاء شده در این تحقیق، الگوی مدیریت و فرماندهی متناسب با انتظارات مقام معظم رهبری (مدظله‌العالی) را تبیین نماید.

فهرست منابع

الف - منابع فارسی

- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۶۸/۰۷/۲۸، (خطبه‌های نماز جمعه تهران)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۶۹/۰۴/۲۰، (دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران، به مناسبت عید سعید غدیر)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۷۵/۰۳/۲۰، (دیدار با فرماندهان و سرداران سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۸۳/۰۱/۰۱، (پیام نوروزی معظم له به مناسبت حلول سال نو)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۸۳/۰۸/۱۰، (دیدار با دانشجویان در ماه رمضان)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۸۷/۰۲/۱۶، (دیدار با اقشار مردم در شهرستان کازرون)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۸۸/۰۷/۰۲، (دیدار با اعضاء مجلس خبرگان رهبری)
- امام خامنه‌ای، سیدعلی، ۱۳۸۹/۰۵/۲۵، (دیدار معظم له با فرماندهان و امرای نیروی زمینی ارتش ج.ا.ا)
- سایت مقام معظم رهبری (امام خامنه‌ای (مدظله العالی)): www.khamenei.ir
- احمدخانی، مسعود ۱۳۷۹، الگوسازی رفتار مدیران با توجه به نامه‌های حضرت امیر (علیه السلام) در نهج البلاغه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد- رشته معارف اسلامی و مدیریت، تهران، دانشگاه امام صادق (علیه السلام).
- اردستانی، حسین، ۱۳۷۶، «رهبری و فرماندهی نظامی»، جلد ۱، تهران، نشر دافوس سپاه.
- حاجی‌یوسفی، امیرمحمد. ۱۳۸۷. سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در پرتو تحولات منطقه‌ای. تهران: چاپ وزارت امور خارجه
- خدمتی، ابوطالب و دیگران ۱۳۸۱، مدیریت علوی، قم، پژوهشکده حوزه و دانشگاه.
- خسروی، محمود ۱۳۷۸، ملاک‌های انتخاب و انتصاب نیروی انسانی در مدیریت اسلامی با تأکید بر نهج البلاغه، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تهران، دانشگاه امام صادق (علیه السلام).
- دلشاد تهرانی، مصطفی ۱۳۷۷، دولت آفتاب، اندیشه سیاسی و سیره حکومتی علی (علیه السلام)، تهران، خانه‌اندیشه جوان.
- عسگری، محمود و دیگران، ۱۳۹۱، عوامل و ویژگی‌های سیاست دفاعی جمهوری اسلامی ایران، (نامه دفاع) تهران، چاپ مرکز تحقیقات راهبردی دفاعی.
- قوچانی، محمود ۱۳۷۴، فرمان حکومتی پیرامون مدیریت و فرماندهی- شرح عهدنامه امیرالمؤمنین علی بن ابی‌طالب (علیه السلام) به مالک اشتر، تهران، مرکز آموزش مدیریت دولتی.
- نامغ، پرویز، ۱۳۸۸، مبانی مدیریت دولتی، تهران، نشر هستان.

ب - منابع انگلیسی

- English, A. & Gimblett (2005). **Command style in Canadian navy**. Defence R&D Canada- Toronto: Contract Report. CR, 2005- 96.